

AOC Clusius College – holenderski sen

W grudniu 2012 roku wyjechaliśmy z grupą naszych gimnazjalistów do niewielkiej holenderskiej miejscowości o trudnej do wymówienia nazwie Heerhugowaard. Czego oczekiwaliśmy? Rowerów zaparkowanych pod szkołą i liberalizmu w wychowaniu młodzieży? Co zobaczyliśmy i czy spełniły się nasze oczekiwania? Artykuł traktuje o systemie szkolnictwa średniego w Holandii na przykładzie AOC Clusius College, holenderskiej szkoły przedzawodowej.

Podstawowym prawem w Holandii jest tolerancja, w tym wolność edukacji gwarantowana przepisem art. 23 Konstytucji. W praktyce oznacza to, że szkołę może otworzyć każdy, zgodnie z własnymi przekonaniem religijnymi, ideologicznymi czy koncepcją prowadzenia edukacji, pod warunkiem odpowiedniej liczby zainteresowanych nauczaniem w danej placówce edukacyjnej. Holenderscy rodzice posyłają dzieci zarówno do ogólnie dostępnych państwowych szkół bezwyznaniowych, jak i szkół prywatnych. Te ostatnie z reguły przyjmują hierarchię wartości wynikającą z religii (protestanckiej, katolickiej, hinduistycznej, islamskiej czy judaizmu) bądź oparte są na konkretnej metodzie wychowawczej, jak chociażby edukacja Daltona, pedagogika nowoczesna Freineta, lederwijs (metoda oparta na uwzględnieniu autonomii i niezależności dziecka wychowywanego w społeczeństwie, z prawem do wolności dokonywania wyborów, przy akceptującym wsparciu dorosłych), szkoła Montessori czy waldorfska). Oba typy placówek – państwowe i prywatne – otrzymują dotacje rządowe.

AOC Clusius College to zespół szkół ogrodniczo-rolniczych, jedyna instytucja zajmująca się szkolnictwem w dziedzinie ogrodnictwa i rolnictwa w północnej części Królestwa Niderlandów. Placówki tworzące zespół Clusius College zlokalizowane są w ośmiu miejscowościach: Alkmaar, Amsterdam-Nord, Castricum, Grootebroek, Heerhugowaard, Hoorn, Purmerend, Schagen. Są to szkoły średnie (VMBO – kształcące na poziomie ogólnym i zawodowym uczniów w wieku 12–16 lat) oraz szkoły średnie II stopnia dla uczniów w wieku 16–20 lat, w Hoorn i Castricum. Porównując je z polskimi standardami, odpowiadają naszemu III i IV etapowi edukacyjnemu, przy czym niderlandzkie placówki oświatowe typu VMBO kształcą wszystkich swoich uczniów w zakresie doskonalenia zawodowego i przedzawodowego. Podobnie jak w wielu krajach UE, po szkole podstawowej uczniowie holenderscy przechodzą do szkoły średniej I stopnia, której polskim odpowiednikiem pod względem wieku jest gimnazjum. Tam po dwóch latach kształcenia ogólnego, w klasach trzeciej i czwartej,

kontynuują naukę w kierunku przygotowania zawodowego. Łatwo zauważyć, że specjalizacja następuje znacznie wcześniej niż w Polsce. Przyglądając się bliżej systemowi CC (skrót własny), szybko dostrzeżemy kolejną różnicę – mniejszą liczebność klas niż w naszych szkołach. W oddziale w Heerhugowaard uczy się niecałe 350 osób, które uczęszczają do 15 klas na 4 poziomach, co daje średnio 23 osoby w klasie; w praktyce klasy liczą 15–25 osób.

Cele kształcenia

Obowiązek szkolny w Holandii obejmuje dzieci i młodzież w wieku 5–17 lat, przy czym zakłada konieczność nabycia kwalifikacji zawodowych przed ukończeniem 18 lat. Szkoły podlegają Ministerstwu Edukacji, Kultury i Nauki i są prowadzone przez gminy, ale rady pedagogiczne mają dużą swobodę decydowania o kształcie wewnętrznych programów nauczania. Rozwiązania wdrożone w Clusius College wynikają z założeń programowych holenderskiego Ministerstwa Edukacji oraz polityki szkoły. ▶

Gimnazjaliści z Polski z wizytą w Clusius College

▶ Ponadto Ministerstwo Edukacji, Ministerstwo Spraw Zagranicznych i Ministerstwo Spraw Socjalnych i Zatrudnienia utworzyły struktury odpowiedzialne za koordynację wdrażania nauczania przez całe życie, które mają wpływać na atrakcyjność kształcenia zawodowego oraz motywować do świadomego podejmowania decyzji życiowych.

Bolączką systemu niderlandzkiego jest coroczny wysoki odsetek osób opuszczających szkołę bez nabycia kwalifikacji zawodowych. Niezadowolająca sytuacja skłoniła rząd do podjęcia kroków zmierzających do obniżenia tej liczby do 25 tysięcy w 2016 roku. Jednym z działań państwa jest zachęcanie młodzieży do ukończenia szkoły średniej, co pozwala zdobyć podstawowe kwalifikacje (HAVO, VWO, MBO) oraz umożliwia kontynuację nauki po każdym wybranym poziomie.

We współpracy z wymienionymi wyżej centralnymi organami państwowymi Ministerstwo Edukacji, Kultury i Nauki opracowuje programy pozwalające na dalszy rozwój zawodowy. Ich celem jest umożliwienie uczniom szkół średnich, studentom oraz osobom dorosłym nabycie umiejętności i kwalifikacji ułatwiających podejmowanie właściwych decyzji w sprawie przyszłej ścieżki kariery, opartych na kompletnych i obiektywnych informacjach, które można zdobyć w szkole.

Jak zatem rysuje się holenderska ścieżka edukacyjna?

Każde holenderskie dziecko zaczyna uczęszczać do szkoły po piątym urodzinach, a nauka w pełnym wymiarze godzin obowiązuje przez 12 lat szkolnych, aż do końca roku szkolnego, w którym uczniowie kończą 16 lat. Do 16. roku życia szkolnictwo jest bezpłatne, rodzice natomiast pokrywają koszty podręczników. **Szkolnictwo podstawowe** *Primair onderwijs* obejmuje *Basisschool*, czyli szkołę podstawową, oraz *Speciale school voor basisonderwijs*, tj. specjalną szkołę podstawową. W **szkolnictwie średnim** *Voortgezet onderwijs* system jest bardziej złożony, ponieważ dostosowano go zarówno do kompetencji, jak i ambicji uczniów. Podobnie jak w wielu krajach Europy, Holandia oferuje edukację w szkole średniej I i II stopnia. Każdy z tych etapów kształcenia obejmuje podział na dwa kolejne: I etap wprowadza wiedzę ogólną, pozwalającą przejść do II poziomu, na którym odbywa się ukierunkowane kształcenie, nastawione na wstępne przygotowanie zawodowe lub uzyskanie możliwości kontynuowania nauki w szkole wyższej. Ciekawostką jest wczesne profilowanie szkół – już na etapie szkoły średniej I stopnia, który w Polsce odpowiada kształceniu gimnazjalistów.

W Holandii w ramach szkolnictwa średniego wyodrębniono kilka typów szkół i pro-

gramów kształcenia, co obrazują **Tabela 1** i **Tabela 2**.

Po ukończeniu szkoły średniej I stopnia młodzież holenderska może kontynuować naukę w szkole średniej II stopnia, przy czym szkoły typu VWO i HAVO oferują naukę w tych samych placówkach, ponieważ są to cykle pięcio- i sześcioletnie.

W szkołach programu VMBO (jak Clusius College) po dwóch latach ogólnego nauczania, uczniowie dokonują wyboru preferowanej specjalizacji spośród następujących sektorów: opieka i pielęgnacja, technika, gospodarka, rolnictwo. Dodatkowo, w sektorze techniki i technologii, młodzi ludzie mogą zdecydować o wyborze takich specjalizacji jak: budownictwo, mechanika lub elektrotechnika. Sektor to inaczej profil oferowany przez daną szkołę. Placówki typu VMBO przygotowują do dalszej edukacji i pracy po wstępnym treningu zawodowym. Ponadto w VMBO uwzględnia się także predyspozycje do nauki oraz dalsze plany wychowanków. Uczniowie mogą wybierać pomiędzy programami teoretycznymi (tVMBO – sektor przewidziany dla lepszych uczniów, którzy nie chcą obierać kierunku zawodowego), programami łączącymi teorię i przygotowanie przedzawodowe bądź kierunkiem czysto zawodowym, co z kolei przybliży system do naszych techników i szkół zawodowych. ▶

Sala komputerowa

► VMBO Carrousel – formy doradztwa zawodowego

Atutem nauki w VMBO jest możliwość udziału w programie VMBO Carrousel – karuzela VMBO (tłumaczenie własne), skierowanym do uczniów trzeciej i czwartej klasy średniej szkoły zawodowej. Program stwarza szansę poznania specyfiki przygotowań do różnych zawodów oraz ma zapobiec rozczarowaniom wynikającym z wyboru nieodpowiedniego zawodu. Uczestniczą w nim szkoły i instytucje partnerskie, które potencjalnym kandydatom pozwalają przez jeden dzień obserwować staż na dane stanowisko. Ten rodzaj doradztwa zawodowego wymaga aktywnej współpracy trzech stron: szkół przedzawodowych, pracodawców (przedsiębiorstwa, instytucje) oraz centrów kształcenia i biznesu. W ramach tego projektu nauczyciele otrzymują dodatkowe wsparcie i mogą korzystać z materiałów wydanych w formie poradników marki VMBO Carrousel. Z pomocą w zakresie doradztwa zawodowego przychodzi również prawo o szkolnictwie średnim z 31 października 1995 r., które przewiduje, że w każdej szkole „jednemu lub kilku członkom grona pedagogicznego przydzielona jest rola nadzorca lub koordynatora poradnictwa zawodowego”.

Po ukończeniu obowiązkowej szkoły średniej I stopnia młodzież uczy się dalej w szkole średniej II stopnia, w programie

MBO – czyli kontunuuje drogę przygotowania zawodowego – lub w HAVO, jeśli wcześniej zdecydowała się na program teoretyczny w VMBO. W szkole zawodowej II stopnia jednym z priorytetów jest doradztwo zawodowe. Do 2011/2012 roku wykorzystywano w tym celu dokument *Uczenie się, kariera i postawa obywatelska (Leren, loopbaan en burgerschap)* opracowany przez wszystkie podmioty zaangażowane w kształcenie zawodowe. Dokument zawiera wskazówki dla instytucji – m.in. wytyczne w kwestii kompetencji zawodowych, które powinni zdobyć uczniowie, oraz wytyczne dotyczące sposobu ich wdrożenia do programu nauczania. Obecnie trwają prace nad założeniami reformy, których celem jest zmodyfikowanie i zoptymalizowanie systemu oceny kwalifikacji zawodowych. Nadal jednak za kluczową kompetencję uważa się refleksję nad własnymi predyspozycjami, motywacją i umiejętnością nawiązywania kontaktów.

Rozkład godzin w Clusius College

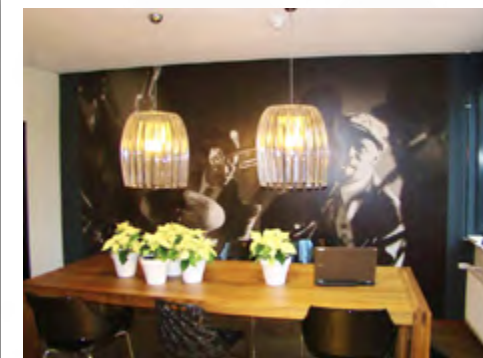
Na tle zarysu systemu kształcenia w Holandii warto przyjrzeć się ogólnemu rozkładowi zajęć w Clusius College w Heerhugowaard. Plan podany jest do wiadomości rodziców i uczniów w opublikowanym na stronie internetowej szkoły przewodniku *Schoolgids VMBO 2012/2013*. Ministerstwo Edukacji

w Holandii nie definiuje ostatecznego wyglądu planu zajęć szkoły i pozostawia tę decyzję szkołom. Z drugiej strony, narzuca ilość godzin dla poszczególnych typów kształcenia. W VMBO wynosi ona 1000 godzin w roku szkolnym oraz 700 w roku egzaminacyjnym. W I etapie edukacyjnym lekcje trwają 50 minut, zaś w II etapie – 60 minut. Długość jednostki lekcyjnej może być również dowolnie ustalona przez zarząd szkoły. W CC lekcja trwa 50 minut, w przedziale czasowym od 8.45 do 16.30. W klasach trzeciej i czwartej następuje podział związany z wyborem dalszej drogi kształcenia. Skróty użyte w Tabeli 3 odnoszą się do poziomu i specjalizacji nauczania, gdzie BL oznacza *basisberoepgerichte leerweg*, tj. wstępne przygotowanie do zawodu, z okrojonym programem teoretycznym, KL – *kadeberoepsgerichte leerweg* jest nauką zawodu przez praktykę, z zachowaniem proporcjonalnego stosunku teorii do praktyki, oraz GL – *gemengde leerweg*, poziom najwyższy, który jest teoretycznym i praktycznym przygotowaniem do zawodu, z przewagą teorii.

Wrażenia z wizyty w Clusius College w Heerhugowaard

Dzień 1. Pokój nauczycielski

Po dwudziestej godzinie podróży wjechaliśmy w wąską uliczkę, przy której stały ciasno zaparkowane auta. Wysiedliśmy. Przywitały ►

Pokój nauczycielski

▶ nas targane wiatrem flagi – polska i holenderska. Przez chwilę zastanawialiśmy się, jak wejść do środka, ale szybko dostrzegliśmy wysokie okna, przez które przedzierało się przytłumione światło, a w środku – uśmiechającą się i machającą do nas grupę młodzieży i dorosłych. Jak się później okazało, powitano nas w pokoju nauczycielskim, do którego wolny wstęp mają nie tylko nauczyciele, ale także uczniowie i ich rodzice. Poczęstowano nas kawą i herbatnikami, które są zawsze w pokoju nauczycielskim.

Dzień 2. Świetlica

Przed jedną z wycieczek czekaliśmy na naszych przyjaciół w kantine... Nic bardziej mylnego. Pomieszczenie przypominające stołówkę jest w rzeczywistości przestronną świetlicą, w której można poczekać na zajęcia, porozmawiać z kolegami, napić się (darmowej oczywiście) herbaty czy sprawdzić plan lekcji wyświetlany na wiszącym ekranie. Stołówkę poznaliśmy po południu. Tu wszyscy uczniowie szkoły bezpłatnie otrzymują zupę, czasami także kanapki, jak podczas naszej wizyty. W przygotowaniu posiłku brali udział nauczyciele, uczniowie oraz pracownik techniczny szkoły (zadanie nie należy do obowiązków uczniów).

Dzień 3. Laatbriefje – poprawa frekwencji czy walka z wiatrakami?

• W roku szkolnym 2009–2010 ponad 39 ty-

sięcy młodych Holendrów (39,6) ukończyło szkołę bez kwalifikacji. Rząd nieustannie podejmuje kroki zmierzające do obniżenia tej liczby i zakłada, że w 2016 roku spadnie ona do 25 tysięcy. Wśród przyczyn porzucenia szkoły młodzież wymienia głównie porażki edukacyjne. Nauczyciele potwierdzają słabe wyniki wychowanków i tłumaczą je brakiem zaangażowania, niekonsekwencją oraz błędną oceną posiadanych kompetencji, które prowadzą do spadającej frekwencji, zniechęcenia, a następnie przedwczesnego opuszczenia szkoły na II etapie szkoły średniej. Zadanie obniżenia absencji i wpojenie odpowiedzialności spoczywa na szkole i nauczycielach, zaś wyniki działań (wyższa frekwencja i w związku z tym lepsze rezultaty nauczania) kontrolowane są przez Inspektorat Oświaty. Rada pedagogiczna Clusius College walczy z tym niepokojącym zjawiskiem przez system kontroli frekwencji monitorowany we współpracy z uczniami.

Trzeci dzień naszej wizyty rozpoczęliśmy od przejścia przez szkolną recepcję, jak Holendrzy nazywają niewielki kantorek zlokalizowany tuż przy wejściu od strony szatni dla uczniów. Wchodzą tędy wszyscy uczniowie CC, bez potrzeby dodatkowej rejestracji, o ile nie są spóźnieni. W środku niewielkiego pokoju z komputerem pracują trzy osoby, które w danym dniu odpowiadają za monitorowanie frekwencji w szkole. Dla wzmoc-

nienia efektu wychowawczego system jest obsługiwany właśnie przez młodzież. Jak działa? Delegowani z kolejnych klas uczniowie (po trzy osoby) przez dwa dni z rządu pełnią czterogodzinny dyżur między 8.00 a 12.00. W tym czasie dwukrotnie zbierają informacje o frekwencji w klasie lub przekazują nauczycielom dane o nieobecnościach zarejestrowanych w dyżurce. Skąd wiadomo, że uczeń jest nieobecny? Listę nieobecnych posiadają nauczyciele w pracowniach, a ewentualni spóźnialscy mają obowiązek odebrać w recepcji kartkę ostrzegawczą za spóźnieniem *laatbriefje*, bez której nie zostaną wpuszczeni na lekcję. Fakt jest odnotowywany w systemie. Gdy ustalona zostaje lista nieobecnych na lekcji, dyżurni niezwłocznie dzwonią do rodziców, aby ustalić przyczyny absencji. Karteczki stanowią integralną część systemu oceny z zachowania i przyznawane są również za inne przewinienia zdefiniowane w regulaminie szkolnym. Po trzech ostrzeżeniach uczeń otrzymuje żółtą kartkę, a trzy żółte kartki w ciągu 10 tygodni skutkują kilkudniowym zawieszeniem w prawach ucznia. Stosuje się również bardziej tradycyjne sposoby reagowania, jak np. przesadzenie w inne miejsce lub tymczasowe opuszczenie pracowni. Czy program monitorowania frekwencji działa? Zapytani nauczyciele przekonują o jego efektywności, uzasadniając stosowanie programu ponoszeniem odpowiedzial-

Świetlica

►ności za motywowanie uczniów do nauki i lepsze wyniki na egzaminach. Nie mogli by tego osiągnąć przy wysokim wskaźniku wagarujących. Metoda ta wymaga też odpowiedzialności i zaangażowania ze strony uczniów. Nauczyciele przyznają jednak, że do jej skutecznego stosowania konieczna jest absolutna konsekwencja wszystkich pracowników szkoły.

Dzień 4. Zajęcia i wyposażenie pracowni w pomoce dydaktyczne

Szkoła, której motto brzmi *Zielone światło dla sukcesu w dynamicznym świecie – Groen licht voor success in een dynamische wereld* (tłumaczenie własne), rozwija pasje uczniów poprzez realizowanie wielu zajęć kierunkowych, prowadzonych w profesjonalnie wyposażonych pracowniach warsztatowych. Przygotowuje w ten sposób uczniów do podjęcia decyzji w sprawie wyboru drogi zawodowej. Jako uczelnia o profilu rolniczym, Clusius College kształci w ramach przedmiotów zawodowych, jak: zoologia (w programie biologii), ogrodnictwo, gotowanie czy florystyka. Celem lekcji w pracowniach warsztatowych jest wyposażenie uczniów w podstawowe umiejętności praktyczne. Zajęcia praktyczno-techniczne w szkolnych warsztatach nie różnią się niczym od lekcji prowadzonych kiedyś w naszych szkołach podstawowych, których właściwie pozbyliśmy się z polskich placówek.

Ponieważ Clusius College to zespół szkół o profilu rolniczym, mogliśmy naturalnie odwiedzić pracownię do nauki przedmiotów zawodowych, np. przestronną szklarnię, w której uczniowie uczą się między innymi pędzić ukochane przez Holendrów tulipany. Jednak największe wrażenie zrobiła na nas **pracownia zoologiczna** mieszcząca klatki i terraria dla zwierząt, takich jak: jaszczurki, węże, myszy, szczury, świnki morskie, papużki. W planie zajęć uczniów CC od pierwszej klasy znajdują się po dwie godziny biologii. W praktyce każda klasa spędza w tej sali minimum dwie godziny tygodniowo, które poświęcone są zdobywaniu wiedzy teoretycznej z zakresu zoologii, chowu zwierząt domowych oraz umiejętności praktycznych. Podczas zajęć uczniowie wykonują prace pielęgnacyjne, w tym sprzątanie pomieszczeń, w których przebywają zwierzęta. Również karmienie zwierząt, zgodnie z zalecaną dla nich dietą, należy do planowych obowiązków uczniów. Trzeba przyznać, że wywiązują się z nich doskonale, co więcej, bez trudu potrafią przekazać posiadaną wiedzę niewtajemniczonym kolegom z Polski.

Kolejną lekcją, w której uczestniczyliśmy, była **florystyka**. Zajęcia odbywają się w profesjonalnej pracowni z częścią do zadań praktycznych, wyposażoną w stoły, chłodnię, ale też i tablicę. Za ścianą znajdu-

je się dodatkowa sala, w której pakowane są kwiatowe kompozycje przygotowane przez uczniów. My zrobiliśmy stroiki bożonarodzeniowe, następnie zapakowaliśmy je w eleganckie folie i obwiązaliśmy kolorowymi wstążkami. Zdumiało nas wyposażenie pracowni oraz ilość kosztownych, jak na nasze realia, elementów potrzebnych do opracowania kwiatowych aranżacji.

Skąd fundusze na doposażenie pracowni?

Do 2007 roku kosztą zakupu podręczników ponosili rodzice, ale od kiedy szkoła uzyskała dotację z jednego z rządowych programów na wspieranie edukacji, która wynosi około 300 euro na jednego ucznia, podręczniki w Clusius College są darmowe, a wszyscy nauczyciele otrzymują dodatkowe fundusze na profesjonalną organizację zajęć.

Wysokość dotacji dla przedmiotu ustalona jest w zależności od przewidywanych wydatków. Za otrzymane pieniądze matematyk kupuje zbiory zadań, nauczyciel muzyki – instrumenty do gry, florysta natomiast może wyposażyć szkołę w stół do pakowania kwiatów, ze specjalnymi nożami, oraz kupuje kwiaty i wstążki do wykonania bukietów. Nauczyciel wiodącego kierunku, czyli ogrodnictwa i rolnictwa, przeznacz

Pracownia zoologiczna

Lekcja florystyki

► środki na zakup maszyn, ale też i nasion, rękawic czy drobnych narzędzi, które będą wykorzystywane w czasie zajęć. Ponadto, planując wydatki, musi uwzględnić koszty ewentualnych wycieczek oraz utrzymania szkolnej szklarni.

W holenderskiej szkole uczestniczyliśmy również w zajęciach kulinarnych. Uczyliśmy się dekorować wypieki cukiernicze. **Zajęcia kulinarne** prowadzi były szef hotelowej kuchni, który zdradza swoim podopiecznym tajniki wykonania nawet najtrudniejszych dań. Tego dnia lepiliśmy dekoracje z marcepanu, też przygotowujemy w szkole. Urzekła nas pracownia! Takiej darmo by szukać w polskich szkołach gimnazjalnych, może nawet zawodowych. Mimo że szkoła nie nadaje jeszcze ostatecznych uprawnień zawodowych, wyposażona jest w niezwykle fachowe stanowiska pracy – indywidualne miejsca do gotowania, z kompletem naczyń i podstawowych przyrządów. Pośrodku pracowni ustawione są dodatkowe blaty robocze, wykorzystywane również jako ławki.

Refleksje

Wizyta w holenderskiej szkole pozwoliła docenić poziom wykształcenia naszych uczniów. Mimo tego samego wieku, uczniowie naszego gimnazjum górowali nad przyjaciółmi z Holandii wiedzą matematyczną, umiejętnościami w posługiwaniu się językiem angielskim czy ogólną wiedzą o świecie. Z drugiej strony Holendrzy potrafili kreatywnie i sprawnie rozwiązywać zadania projektowe, które dominują w ich szkole.

Jeśli szukać korelacji z polskim systemem edukacji, nierozsądnie byłoby zakwalifikować tę szkołę do grupy polskich gimnazjów lub szkół zawodowych. Najtrafniejsze jednak będzie umieszczenie jej pośrodku i porównanie do szkół zawodowych, gdyż system holenderski wyraźnie stawia na wcześniejszą specjalizację zawodową (przed ukończeniem 16 lat, czyli przed końcem obowiązku szkolnego).

W Holandii istnieje wiele możliwości uzupełniania edukacji, stwarza się nawet możliwość zdobycia dyplomów uniwersyteckich

w późniejszym wieku – w myśl idei uczenia się przez całe życie. Kolejną cechą holenderskiej edukacji jest liberalizm w wychowywaniu, który oznacza mało restrykcyjne traktowanie uczniów. Uczniowie śmiało wygłaszają swoje zdanie i z reguły jest ono brane pod uwagę. Nauczyciele traktują uczniów podmiotowo i chcą, by uczestniczyli w procesie uczenia. Pozwalają na samodzielność w wyborze sposobu uczenia się oraz treści, co oczywiście nie zawsze przynosi pożądane efekty, szczególnie w relacjach nauczyciel–uczeń–rodzic. Zastanawia jednak niezwykła samodzielność i odpowiedzialność holenderskich nastolatków zarówno w sprawach dotyczących ich samych, jak i kolegów. Postawy takie są następstwem wyrabiania w procesie wychowawczym szacunku dla innych ludzi, do czego w Holandii przywiązuje się ogromną wagę.

Wioletta Różycka-Śpionek

Bibliografia

Holenderskie Biuro [Eurydice](#), (2010), *Systemy Edukacji w Europie – stan obecny i planowane reformy*. | [Program VMBO Carrousel](#) | Clusius College, *Schoolgids VMBO 2012/2013*, Alkmaar. | [MBO Raad](#), *Uczenie się, kariera i postawa obywatelska*.

Rok Janusza Korczaka: Marsz i wspólne budowanie Pomnika – Wstążek Pamięci dedykowane najmłodszym ofiarom Zagłady

Marsz Pamięci odbył się 22 lipca 2012 roku w Warszawie, w 70. rocznicę rozpoczęcia likwidacji getta warszawskiego. 22 lipca 1942 r. Niemcy rozpoczęli wysiedlanie jego mieszkańców – w ciągu następnych dwóch miesięcy 254 tys. ludzi wywieziono do obozu zagłady w Treblince, 11 tys. skierowano do obozów pracy, na miejscu rozstrzelano ok. 6 tys. Straty wśród najstarszych i najmłodszych były największe – spośród 51 tys. żydowskich dzieci poniżej dziesiątego roku życia przeżyło niespełna pięćset.

W pierwszych dniach sierpnia 1942 r. **Janusz Korczak** wraz ze Stefanią Wilczyńską oraz wychowankami z Domu Sierot, doprowadzeni zostali na Umschlagplatz. Stamtąd, po wielu godzinach morderczego oczekiwania, wywieziono ich do Treblinki.

Marsz Pamięci zorganizowano dla uczczenia pamięci i oddania hołdu Staremu Doktorowi i wszystkim ofiarom Zagłady, w szczególności dzieciom. Dlatego powstała idea stworzenia widocznego pomnika ze **Wstążek Pamięci** – każdy z uczestników Marszu otrzymał wstążkę z imieniem jednego z tragicznie zamordowanych dzieci. Niektóre wstążki były puste – przypominały o bezimiennych ofiarach Szoah. Pod

koniec symbolicznej drogi od śmierci – spod pomnika Umschlagplatz, ku życiu – do Domu Sierot, wszystkie wstążki zawieszono na ogrodzeniu dzisiejszego Domu Dziecka nr 2 im. Janusza Korczaka. W ten sposób stworzony został pomnik pamięci najmłodszych ofiar Zagłady.

Obecny na uroczystości **wiceminister edukacji Izraela Menachem Eliezer Moses** przypomniał sylwetkę Janusza Korczaka i podkreślił, że z jego spuścizny, jako żydowskiego wychowawcy czerpie obecnie wielu pedagogów w Izraelu. W czasie dorocznych spotkań nauczycieli na Górze Pamięci, gdzie znajduje się Instytut Yad Vashem, dzielą się oni doświadczeniami i wspominają wielkiego wychowawcę.

Rzecznik Praw Dziecka Marek Michalak podkreślił optymistyczny wymiar Marszu, który był przejściem do miejsca narodzin idei podmiotowości dziecka, samorządności, rozwijania odpowiedzialności za siebie i innych, miejsca budowania idei dziecięcego obywatelstwa i dziecięcej demokracji, dobrej relacji człowieka dorosłego z „małoroślą”. Tu – po latach – zwyciężył Korczak – pierwszy polski, choć nieformalny rzecznik praw dziecka, zwyciężyła Krochmalna nad Umschlagplatz – powiedział Marek Michalak.

Wystąpienie Rzecznika Praw Dziecka

Organizatorem Marszu był Żydowski Instytut Historyczny im. Emanuela Ringelbluma wraz z organizacjami żydowskimi, korczakowskimi, działającymi na rzecz zachowania pamięci o Żydach oraz ochrony praw dziecka. Honorowymi Patronami tego wydarzenia zostali Prezydent Miasta Stołecznego Warszawy i Rzecznik Praw Dziecka.

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego wsparło finansowo wydarzenie towarzyszące uroczystościom – wieczorny **koncert OHEL WARSZAWA** przy ul. Bohaterów Getta (dawniej Nalewki), zorganizowany przez Mikołaja Trzaskę, Stowarzyszenie Drugie Pokolenie oraz ŻIH. Ohel (po hebrajsku: namiot) jest pomnikiem-namiotem w miejscu symbolicznym – pod dawnym murem getta. Stanowi znak pamięci i hołdu dla ponad 300 tysięcy jego mieszkańców, ale też znak nadziei, że żydowska Warszawa na zawsze pozostanie ważną częścią dziejów i tradycji stolicy.

Opracowała: Agnieszka Brodowska

Wiek	Typ szkoły/program kształcenia
12-18	Vorbereidend wetenschappelijk onderwijs (VWO) – szkoły przygotowujące do podjęcia studiów wyższych (obejmują <i>gymnasium</i> i <i>atheneum</i>). <i>Gymnasium</i> jest prestiżową szkołą średnią, w której uczniowie zdobywają wiedzę przygotowującą do studiów na najtrudniejszych kierunkach, obowiązkowo uczącą greki i łaciny.
12-17	Hoger algemeen voortgezet onderwijs (HAVO) – szkoły średnie prowadzące kształcenie ogólne na wyższym etapie, również przygotowujące do podjęcia studiów.
12-16	Vorbereidend middelbaar beroepsonderwijs (VMBO) – szkoły średnie prowadzące kształcenie przedzawodowe.
12-18/20	Speciaal voortgezet onderwijs – szkoły średnie prowadzące kształcenie specjalne.

Tabela 1. Szkolnictwo średnie I stopnia (obowiązkowe)

Wiek	Typ szkoły/program kształcenia
12-18	Vorbereidend wetenschappelijk onderwijs (VWO) – szkoły przygotowujące do podjęcia studiów wyższych.
12-17	Hoger algemeen voortgezet onderwijs (HAVO) – szkoły średnie prowadzące kształcenie ogólne na wyższym etapie.
16- 7/18/ 19/20	Middelbaar beroepsonderwijs (MBO) – szkoły średnie prowadzące kształcenie zawodowe.

Tabela 2. Szkolnictwo średnie II stopnia i policealne (ponadobowiązkowe)

Źródło: Eurydice, dane z 2010 roku

	KLASA I	KLASA II	KLASA III			KLASA IV		
			BL	KL	GL	BL	KL	GL
Język holenderski	5	5	5	5	5	4	4	4
Język angielski	3	3	4	3	4	4	4	5
Matematyka	3	3	4	4	4	3	4	4
Wychowanie fizyczne	4	4	2	2	2	2	2	2
Język niemiecki	2	2		2	2	2	2	2
Człowiek i społeczeństwo ¹	4	2						
Zajęcia praktyczne ²	1	1						
Plastyka	2	2						
Arytmetyka	2	2	2	2	2	1	1	1
Nauka szycia	2	1						
Godzina wychowawcza ³	2	2	1	1	1	1	1	1
Ekonomia		2	2	2	2	3	3	3
Przyroda i chemia	2	2	2	2	3	2	2	3
Biologia	2	2	3	3	4	3	4	4
WOS			2	2	2			
Praktyki	4	4	9	9	4	8	8	4
Ekonomia gospodarstwa rolnego						2	2	2
Zajęcia artystyczne ⁴			2	2	2			
SUMA	38	38	38	39	38	36	38	36

¹ Zajęcia obejmują elementy wychowania do życia w rodzinie i wiedzy o społeczeństwie.

² Zajęcia praktyczno-techniczne, podczas których uczniowie wykorzystują drewno, metal lub odzyskują stare przedmioty, by tworzyć nowe. Dodatkowo, młodzież samodzielnie planuje zakupy i wykonuje obliczenia, jako że na pierwszym miejscu stawia się umiejętności praktyczne.

³ Nacisk na kształtowanie umiejętności życia w rodzinie i społeczeństwie, wsparcie, doradztwo zawodowe.

⁴ Obejmują elementy muzyki, plastyki i sztuki; znaczna część czasu przeznaczona jest na wyjścia do teatru, muzeum czy podziwianie osiągnięć architektonicznych.

Tabela 3. Rozkład zajęć w Clusius College, umieszczony w szkolnym przewodniku